

A túzok védelem helyzete itthon és külföldön

Földes Katalin
2. évf. biológus bsc

A túzok hazánk nemzeti madara, a Magyar Madártani Egyesület jelképe. Nem véletlenül. Közép-Európában Magyarországon található a legnagyobb fészkelő állomány. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem szorulnának védelemre. Sőt. Mai számuk a 2. világháború előtti létszám tizede.

Hazai védelmükben új szintet hozott (átvitt és tényleges értelemben is) a „firefly”, vagy itthoni nevén: a „szentjánosbogár”. Nem kifejezetten túzokokra fejlesztették ki, de minden nagyobb testű madár védelmére alkalmazható. Segítségével az elektromos vezetékek láthatóvá válnak a madarak számára, még ellenfényben is. Hátránya (a gyártóknak pedig előnye), hogy csak akkor nyújt biztos védelmet, ha a két villanypózna közötti vezetékekre sokat szerelnek, ill. hogy nagy szélben kevésbé használható.

Megelőzhető a „szentjánosbogarak” alkalmazása, ha a vezetékeket föld alatt vezetik el. Ez azonban még költségesebb, de több helyen már Magyarországon is megvalósították.

Védelmükben fontos szerepet játszik egy másik módszer, melyet a Magyar Madártani Egyesület dolgozott ki. Ez a tojászcserés módszer. Ennek lényege, hogy a tojásokat elveszik a nőténytől és biztonságos körülmények között keltetik, majd a kikelést megelőzően helyezik őket vissza a kotló tyúk alá, aki mindeközben műtojásokon fészkel. Ez az eljárás a fiókák kikeléséig a létező összes veszélytől megóvjaa a fiókákat, ugyanakkor a szakemberektől a legtöbb odaadást kívánja. Felvet azonban némi kockázatot is: nem megfelelő időben helyezik vissza a tojásokat, vagy a nőtény nem fogadja el a tojásokat.

Angliában, ahonnan 1838-ban a vadászatnak köszönhetően kipusztultak a túzokok, egy GBG (Great Bustard Group) nevezetű csoport vezetésével telepítik vissza őket. Ennek keretében Oroszországból kapnak fiókákat, melyeket a gondozók speciális ruházatban nevelnek. Ennek a ruházatnak köszönhetően (mely leginkább egy szakfanderhez hasonlít) a fiókák emberekkel

közvetlenül nem érintkeznek, sőt olyan mintha tűzok édesanyjuk nevelné fel őket. A felnőtt tűzoknőstényt imitáló báb, mellyel etetik a kis fiókákat, tökéletesen utánozza a szülőket. A hátulütője az, hogy egy báb sohasem pótolhatja a szülői kommunikációt ill. a testi kontaktust. Az Angliába került fiókákat karanténban tartják, majd mindegyikük kap egy egyedi szín és szám kombinációból álló jelölést, melynek alapjául az szolgál, hogy melyik évben engedték őket szabadon. 2004 óta vannak adatok 2007-ig, ezért négyféle szín (narancssárga, sárga, lila és zöld) ill. négyféle számkombináció (04, 05, 06, 07) áll a rendelkezésre. (A hazai kékvércse kutatásban hasonló eljárással találkozunk, de az abból a szempontból jobb, hogy a szín és számkombináció konkrét egyedeket határoz meg, nemcsak a korukat)

Ezzel a későbbiekben is számon tudják őket tartani, a távolból is könnyen felismerhetőkké válnak. Magyarországi állomány felmérésre ezzel szemben a szinkron számlálás módszerét alkalmazzák elsősorban, mellyel az egy időben észlelt egyedeket összeszámolják. Míg Angliában a legfőbb veszélyt a rókák jelentik, hazánkban inkább a mezőgazdaságból adódnak problémák.

Spanyolországban található Európa legnagyobb tűzok állománya. Az ország dél-nyugati területén különösen nagy számban fordulnak elő. Itt a Natura 2000 program keretében hívják fel a figyelmet a védelem fontosságára, nemcsak a hatóságok, hanem a az átlag ember körében is. Ez a módszer rendkívül hasznos, hiszen mégiscsak magától az embertől van a legnagyobb félnivalója (ill. az általa okozott károktól), továbbá a figyelemmel együtt több pénz is juthat a megmentésükre. Gyakorlati védelemben itt is a magas feszültségű vezetékek ellen védekeznek a már említett módon.

Magyarországon védelmükre irányuló legnagyobb program a LIFE tűzokvédelmi program, mely kb. 2000 hektárnyi terület megvásárolásával és a terület helyreállításával (tűzokok számára kedvezőbbé tétele) javította a hazai „körülményüket”.

Látható tehát, hogy az egyes országokban eltérő módszerekkel, de ugyanazért a célért küzdenek: megmenteni ezt a gyönyörű madarat. Szerencsére az Európai Unió is sok (anyagi) segítséget nyújt ezen törekvések megvalósítására. Végezetül pedig itt egy kis videó, melynek főszereplője maga A tűzok, vagy angol nevén Great Bustard:

(You Tube lutz6lucker nevű felhasználótól)

http://www.youtube.com/watch?v=_41IS1TMbi0

Források:

Wikipédia lap, melyet Volkov nevű tag módosított utoljára

1. <http://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%BAzok>

Power Engineers honlapja

2. <http://www.poweng.com.au/birdflight.htm>

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság honlapja:

3. <http://www.hnp.hu/78-349.php>

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület honlapja:

4. <http://www.mme.hu/cgi-bin/cikk.pl?id=27>

Great Bustard Group honlapja:

5. <http://www.greatbustard.com/releases.html>

Flyingover honlapja:

6. <http://www.flyingover.net/index2.cfm?inc=fiche&ref=26>